

Regelbunden tillsyn i Färila skola

Grundskola F-9

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Ljusdals kommun under oktober till december 2009 och besökt Färila skola den 26 november 2009. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för den regelbundna tillsynen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har kommunen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 2 juni 2010.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från kommunen och Färila skola, dels den information som samlats in under besöket. I Färila skola intervjuades rektorn, lärare och elever. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Tabell 1: Antal elever på Färila skola

Färila skola	Antal elever
Förskoleklass	28
Grundskola	325

Källa: Skolans egna uppgifter

Färila skola ligger centralt i Färila tätort i Ljusdals kommun. Eleverna kommer ifrån Färila samt omkringliggande småorter och landsbygd. En stor andel av eleverna har resväg till skolan. Skolan byggdes 1948 men har genomgått flera ombyggnationer varav den största genomfördes 1994.

Renoveringen skedde i samband med att Färila skola ingick i projektet skola 2000, som innebar en övergång till tematiskt och ämnesövergripande arbetsätt i åldersblandade grupper med datorn som verktyg. Traditionella klassrum ersattes då med grupprum, storsalar och projektarbetsrum. Idag arbetar skolan endast delvis efter denna pedagogiska idé. Därmed är skolans lokaler inte längre helt ändamålsenliga, enligt rektor.

Färila skola har enligt den nationella statistiken en lärartäthet på 8,8 heltidstjänster per 100 elever. Motsvarande siffra för riket i helhet är 8,4. Andelen behöriga lärare är 90 procent. Lärarna är uppdelade i tre arbetsenheter. Utvecklingsledarna för varje arbetslag utgör tillsammans med rektor, specialpedagog och kvalitetsutvecklare skolans ledningsgrupp.

I skolans lokala elevhälsoteam ingår, förutom rektor och de tre utvecklingsledarna specialpedagog, elevstödare, speciallärare samt skolsköterska.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. I detta material används begreppet styrdokument som en samlande beteckning för relevanta författningar och allmänna råd.

Kunskaper

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans kunskapsresultat och arbetet för att ge eleverna möjlighet att nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger eleverna att nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Tabell 2: Resultat, uppdelat på kön åk 9

	Färila skola					Samtliga kommunala skolor i kommunen ¹	Kommun-grupp ²	Riket ³
	2005	2006	2007	2008	2009	2009	2009	2009
Genomsnittligt meritvärde	191,2	187,9	219,1	202,0	199,9	204,4	206,6	209,6
- Flickor	225,2	200,0	219,7	202,0	241,2	231,8	220,3	220,6
- Pojkar	164,5	181,6	218,2	201,9	164,8	181,4	193,2	198,9

¹ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommunen

² Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommungruppen

³ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i riket

Andel (%) som nått målen i samtliga ämnen	66,0	73,7	85,7	80,4	81,1	71,7	78,8	77,0
- Flickor	86,4	84,6	76,5	77,8	100	85,9	81,6	79,9
- Pojkar	50,0	68,0	100	84,2	65,0	59,8	76,0	74,2
Andel (%) behöriga till nationellt program	84,0	81,6	89,3	87,0	86,5	84,0	88,9	88,8
- Flickor	100,0	92,3	82,4	85,2	100,0	92,9	90,0	89,9
- Pojkar	71,4	76,0	100,0	89,5	75,0	76,5	87,8	87,6

Källa: Skolverkets uppföljningsstatistik

Kommentar och bedömning:

Tabell 3 visar att resultatet på Färila skola avseende elevernas genomsnittliga meritvärde är lägre än rikets och kommunens. Skillnaden mellan flickor och pojkars resultat på skolan är uppseendeväckande stor, vilket skiljer 2009 från åren 2007 och 2008 då skillnaden beroende på kön varit i stort sett obefintlig.

Totalt 81 procent av eleverna i Färila skola lämnade grundskolan med fullständigt slutbetyg år 2009. Jämfört med året innan är det en marginell ökning och resultaten ligger också något över dem för riket. Däremot skiljer sig resultaten mellan flickor och pojkar även i detta avseende. Samtliga flickor lämnade årskurs 9 med fullständiga slutbetyg, men däremot endast 65 procent av pojkarna. Även när det gäller andelen elever som blev behöriga till nationellt program på gymnasiet var skillnaden mellan könen mycket stor år 2009.

Av skolans kvalitetsredovisning framgår att endast 4 av 20 pojkar i årskurs 9 läste moderna språk 2009. Istället hade en stor grupp av eleverna svensk/engelska som språkval. En likartad bild framkom också vid tillsynsbesöket. Detta är förvånande med anledning av att betyg i moderna språk ökar elevernas konkurrenskraft inför vidare studier. Endast enstaka flickor hade svenska/engelska som språkval.

Elevernas resultat på de nationella proven i årskurs fem redovisas i skolans kvalitetsredovisning från 2009 tillsammans med en bedömning av elevernas måluppfyllelse i samtliga ämnen. Dessa sammanställningar visar att måluppfyllelsen är mycket god i samtliga ämnen utom svenska, matematik och engelska där ett antal elever bedömts inte uppnå målen. I engelska bedöms måluppfyllelsen till 85 procent, i matematik till 82 procent och i svenska till 80 procent. Dock klarade endast drygt hälften av eleverna samtliga delprov på de nationella proven i svenska med godkända resultat och även när det gäller årskurs 5 är skillnaden mellan könen stora. Endast en tredjedel av pojkarna uppnådde målen gällande delprovet Skriva och förklara.

Skolan beskriver i sin kvalitetsredovisning skillnaderna mellan flickors och pojkars resultat. Dock bedömer Skolinspektionen att Färila skola behöver analysera orsakerna till dessa skillnader ytterligare och verka för att pojkarnas resultat förbättras så att den stora differensen i resultat minskar mellan könen. Vidare behöver skolan arbeta systematiskt för att ytterligare öka måluppfyllelsen i samtliga ämnen och sträva efter att förbättra resultaten på de nationella proven såväl som det genomsnittliga meritvärdet. Med bakgrund av att så många elever ej uppnår målen behöver Färila skola också analysera om det stöd skolan erbjuder är ändamålsenligt och tillräckligt. Skolinspektionen bedömer vidare att Färila skola behöver arbeta aktivt för att motivera och stödja fler pojkar att välja och sedan behålla ett modernt språk.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp elevernas kunskapsutveckling och resultat i alla ämnen i förhållande till styrdokumentens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.2.2 Lärarna genomför utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.2.3 Lärarna upprättar en individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 7 kap.2 § grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

I Färila skola upprättas individuella utvecklingsplaner för samtliga elever i samband med utvecklingssamtalet. Skolan har sedan höstterminen 2009 en gemensam mall för de individuella utvecklingsplanerna. Kvaliteten på de individuella

utvecklingsplaner Skolinspektionen tagit del av skiftar dock fortfarande. De redovisar inte alltid tydligt vilka insatser skolan avser att bidra med för att stärka elevens utveckling. Skolinspektionen bedömer att detta behöver åtgärdas.

1.3 Bedömning och betygssättning

Bedömningspunkter

1.3.1 Lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning.

Tabell 5: Relationen mellan nationella prov och slutbetyg årskurs 9 år 2008

		Färila skola			Riket		
		Lägre	Lika	Högre	Lägre	Lika	Högre
Andel elever (%) med lägre, lika eller högre slutbetyg jämfört med provbetyget på nationella ämnesprovet	Engelska	0,0	92,9	7,1	7,2	84,1	8,7
	Matematik	0,0	69,2	30,8	1,6	74,0	24,4
	Svenska	0,0	56,8	43,2	6,0	78,9	15,2

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 7 kap. 10 § grundskoleförordningen ska ämnesprov i ämnena svenska, svenska som andraspråk, matematik, engelska, biologi, fysik och kemi användas för att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i ämnet och även som stöd för betygssättning i slutet av årskurs 9.

Tabell 5 visar att 42 procent av Färilas elever fick ett högre slutbetyg i svenska jämfört med provbetyget år 2008, vilket är en högre andel än det nationella genomsnittet. Beträffande resultatet i matematik fick en tredjedel av eleverna på Färila skola ett högre slutbetyg än resultat på nationella provet. I engelska är skillnaden mellan de båda värdena 7 procent. Ingen av eleverna på skolan fick ett lägre slutbetyg än resultatet på det nationella provet.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver säkerställa att de nationella proven används som stöd för bedömning och betygssättning av eleverna i årskurs 9.

6 (11)

1.3.2 Vid bedömning och betygssättning utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.3.3 Betyg sätts och utfärdas, skriftliga bedömningar ges och betygskatalog förs enligt grundskoleförordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

1.4.1 Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.2 Eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.3 Eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna för att göra skolan till en god miljö för elevernas utveckling och lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.5 Utbildningen i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

1.5.1 Skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5.2 Särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Av 4 kap. 1 § skollagen framgår att särskilt stöd ska ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Av 5 kap. 4 § grundskoleförordningen framgår att en elev ska ges stödundervisning, om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst ska ha uppnåtts vid slutet av det tredje, det femte och det nionde skolåret eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd. Av läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m., Lpo 94, 2.2 Kunskaper, framgår bl.a. att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och hjälpa elever i behov av särskilt stöd. Läraren ska bl.a. stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Vid intervjuer med lärare och rektor framkommer att skolan erbjuder särskilt stöd. Dock framgår att det insatta stödet inte alltid är tillräckligt för att ge samtliga elever möjlighet till måluppfyllelse i alla ämnen. Skolinspektionen bedömer därmed att skolan måste tillse att alla de elever som har svårigheter att uppnå målen i något ämne ges stöd. Vidare bedömer Skolinspektionen att skolan, med bakgrund av exempelvis pojkars resultat, ytterligare behöver utvärdera huruvida de insatta stödåtgärderna är ändamålsenliga.

8 (11)

1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2 Normer och värden

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling samt skolans arbete för att ge eleverna en trygg miljö.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2.1.3 Skolan har upprättat en plan mot kränkande behandling i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 14 a kap. 8 § skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Färila skola har en plan som till stora delar uppfyller lagens krav. Planen innehåller en redogörelse för lagstiftning och diskrimineringsgrunder samt en be-

skrivning av hur uppkomna händelser skall utredas och dokumenteras. Det framgår också, både av planen och vid de intervjuer skolinspektionen genomfört, att eleverna varit delaktiga i dess utformning. Av planen framgår dock inte vilka rutiner skolan har för åtgärder om kränkningar sker mellan vuxen och elev. Detta behöver åtgärdas.

3 Ledning och kvalitetsarbete

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område rektors ansvarstagande för skolans målinriktning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Tillsynen behandlar också tillgång till utbildning samt resurser i form av personal liksom hur rektorn följer bestämmelserna för skolan.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.2 Skolan erbjuder eleverna språkval, elevens val samt modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.3 Skolan anordnar undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.4 Skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

10 (11)

3.1.5 Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2 Personalens utbildning

Bedömningspunkter

3.2.1 Skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2.2 Rektorn har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3 Rektors ansvar

Bedömningspunkter

3.3.1 Rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.2 Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 2 kap. 20 § grundskoleförordningen ska styrelsen erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val.

På Färila skola fattar rektorn beslut om elevens val. I Ljusdals kommun är det inte delegerat till rektorerna att fatta beslut om elevens val. Detta behandlas i den övergripande kommunrapporten.

3.3.3 Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg iakttas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.4 Kvalitetsarbete

Bedömningspunkter

3.4.1 Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2010-03-02 Stockholm

Frida Eek

Per Eng